NAPHSI PHILELOAI, AVTORIS GRAECI, Παραγγέλματα.

*

A Iacobo Blanchono Latinè facta, & Commentarijs explicata.

לִבִּי בֵּאלֹהִים.

Καὶ ἐλπίς μου ἐν αὐτῷ.

QVOD TIBI FIERI NON VIS. ALTERI NE FECERIS.

LVGDVNI,
APVD IOAN. TORNAESIVM
M. D. LIII.

AD SVPREMVM NEMAVSI SENATVM

Iacobus Blanch.

*

HYEME proxima, Patres cōſcripti, Balphatius ex Italia in hanc Vrbem magnis itineribus venit, regiam curiam profecturus, vt publici negotii cauſam diligenter exponeret & fideliter explicaret, quam à Romano Pontifice, in cuius familia adſcriptus eſt, accepiſſet. Tunc ne de iure noſtræ veteris amicitiæ ac neceſsitudinis ab eo detractum falsò putarem, in quam primis iuris ciuilis ſtudiis nos dederamus & ſuauiter immerſeramus, apud me accinctus diuertit, domíque renouata

 teneri

tenerioris ætatis memoria, eò nos arctius & charius amplexi ſumus, quò diutius fructu congreſſuque familiaris ſermonis & conſuetudinis, carueramus. Tandem eam fidem in me præſens oſtenſurus, quam in abſentem ſingulari bonitate, & animi conſtantia retinuerat, libellum NAPHSI PHILELOAI, Græcum mihi dono & liberaliter exibuit, de quo ille & doctè & egregiè ſentiebat & loquebatur: latuerat ad hanc ætatem vſq;: at Romæ in Summi Pontificis bibliotecha repertus caracterum pulcritudine & elegantia, Venetiis in communem & publicam vtilitatem eſt excuſus. Hunc beneuolè mihi datum, amicè & libenter excepi, ſibiq; ille vt pollicerer ſua facūdia & amoris in me declaratione coëgit, me præcepta
Scythen

Scythenis,& ſi paucula ſint,colle-
ēturum,propter eorum in ſenten-
tiis grauitatem & religioſam vitæ
bene inſtituendæ præceptionem:
quam exiſtimauimus dignã, quæ
& in animis iuuenum & in oculis
conſpectuq́; omnium poneretur.
Ego cùm eius accelerata profe-
ctione in ſponſæ fidei præſtatio-
nem ac liberationem incumbere
cœpiſſem, ad illius reuerſionem,
edicto iuſtitio,quòd à forenſi no-
ſtra profeſsione vacarem & plus
otii nactus eſſem, ex Phileloao
παραγγέλματα decerpſi,& ea in di-
ctionem vtcunq; Latinam verſa
noſtris commentariis explanaui,
atque id vtinam tam tersè & po-
litè quàm diligenter & accuraté.
Nunc verò quãdo,Patr.conſcrip.
veſtris in me beneficiis plurimùm
debeam,quorum perpetua recor-

 datio

datio non ſolum ad vos incredibiliter amandos, ſed vt veſtri ampliſsimi & nobiliſsimi collegii nomen vnicè diligam ac prædicem, impellit, Phileloaum vobis Latinè loquentem & breuiuſculis commentariorum ſcriptionibus illuſtratum, voui: partim quod nullos rerum, quas ipſe continet, ſtudioſiores habeat, quàm vos, nec qui iuſtitiam & pietatem ardentius colant: partim quod multa & illuſtria veſtra ſint in Reipubli. incolumitatem & conſeruationẽ promerita, quæ ſi cũ Scythenis exemplis conferantur, vtrius ſit laus maior, non facile iudicetur: ad quę ſi veſtræ æquitatis & in vniuerſam patriam charitatis ſtudium accedat, veſtri ordinis celebratio longè amplior & latior rebus in omnibus ſit futura. Et certè ignominioſam

miniosam & turpem ingratitudinis reprehentionem ac notam incurreret gẽs nostra, si diffiteretur & non sentiret, quanta non dicam ciuilis rationis ornamenta, sed rerum omnium commoda, à vestra iuris officina consequatur, quorum optimam partem illa meritò sibi vendicat: reliquam & non exiguam & vulgarem omnibus, qui ad vestra suprema tribunalia, litis finem adepturi accessum habent, communicat & impertit. Quo nomine, Patres Conscripti, vobis vniuersa Respublica deuincta est & summè obstricta, quæ ex vestro labore & vigiliis, vestraq; doctrina & consilio, & vestræ dignitatis splendore, fructus vberrimos & pulcherrimos capiat, atque in posterum quietè & tranquillè sit perceptura, vnde

vester Senatus suæ meritæ laudis & glorię sempiternum alimentum sit comparaturus.

AD FRANCISCVM BLANchonum fratrem & Iudicem Vcesiensem.

Frater quo nullus certè mihi charior extat
Et mihi quo nunquam charior vllus erit,
Vota mea excelsos penetrarunt candida cælos
Excepêre meas Numina sacra præces.
Quē ipse tibi optaui per longum tēpus honorem,
Vt iustè & castè nunc potiaris, habes.
Si te ornet munus, multum illustrabitur à te,
Est meritis virtus perpolienda suis.
Virtutem experiare tuam, quæ luxit ab ortu,
Vrbs iuris noscat vim populosa tui.
Nam deus eximiè quæ sint facienda monebit,
Illi vt libenter complacuisse cupis.
Ille tuos gressus cælo moderabitur alto,
Et tibi qui fuerit, postea rector erit.

NAPHSI PHILELOAI, ΠΑραγγέλματα.

*

Προσέχετε τῷ νόμῳ υἱοὶ ἀγαπητοί, ὃν πατέρες ἡμῶν υἱοὶ ἀνέρος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ παλαὶ ἔδωκαν, καὶ ὃν εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἐπιλήσομαι.

VERSIO.

Attendite legem filij chariſſimi, quam patres noſtri filij viri de cœlo olim dederunt, & quam nũquam obliuiſcar.

COMMENT.

PHILELOAVS *Scythenis Thebani regis historiam Græcè & eleganter instituit, quod eum summa pietate & prudentia singulari præditum excoluerat, & in eo multa atq; amplissima probitatis ac religionis argumenta fuerat admiratus, quæ vt in principe non parum habent autoritatis, sic & inclusam & vndiq; officijs relucentem diuinitatem probant & confitentur. Annos centum & viginti cùm regni gubernacula, ex generis sui nobilitate maiorumq; suorum claritate & origine tenuisset, & in populum se tam moderatè atq; humaniter gessisset, vt amicis charus, inimicis gratus esset, nemini bellum intulit lacessitus: res ingenij mira dexteritate composuit, pacis suprà quàm dici queat studiosus, in regno perpetuum otium & concord*

Diuturna Scythenis vita.

concordiam incredibili cura ac diligentia conseruauit. Deflexa iam & decrepita ætate diminutisq́ corporis viribus, sed animi constante & vigente robore, in suos liberos regno successuros institutione & documentis omnia laudis ac virtutis ornamenta voluit conferre, quæ à disciplina comparauerat & à fortunæ liberalitate abundè susceperat. Duos enim sustulerat ex Dereciassar electißima & nobilißima coniuge, cum qua illos optimarum artium doctrina & morum puritate expoliendos atq́ exornandos curauit. His dum bene & honestè & sapienter erudiendis ad laudatamq́ vitæ castè & integrè degendæ rationem diligenter informandis propensior fuit & adiectior, nil maluit, nec quicquam ardentius optauit, quàm in eorum mente præcepta quædam & rudimenta recti officij ac virtutis ordinatim insculpere, quæ castè

Vxor Scythenis.

Scythenis in filios amor & cura.

caſtè præſcripta et retenta, rerum quas ipſe maxima laude & gloria geſſerat, cognitione melius confirmarentur, atq; ita paternam imaginem vitæ ſplendoribus expreſſam in tanta imperij dignitate & amplitudine referrent. Illa igitur bonus Scythen concisè & ſparſim coram expoſuit & ſedulò docuit, quo liberis cum dominatu, virtutis poſſeßionem relinqueret, & tam in viuis quàm anima dimiſſa in tuenda atque augenda Republica non deeſſet.

ATTENDITE, inquit, legem ô filij. Patris officio præclarè fungitur & ſtudium in Rempublicam maximum oſtendit, cùm liberos ad legis notitiam & obſeruationem hortatur. Nihil eſt, quo facilius in rectum iter pueros deducat, quam parentum grauitas atque imperium, quo illi generosè & modeſtè vti & debent & tenentur. Nam, vt Dionis fert ſententia, ad procreandos

liberos

liberos naturæ cupiditas ac stimulus impellit: liberaliter educare & probè instituere, pij amoris et apertæ charitatis ingenua est testificatio. Bene moratus pater suos partus ad sui similitudinem ac imitationẽ effingere omni sollicitudine conatur: propterea normã eis proponit, quæ ad rectè facti pulchritudinẽ & animi temperantiam dirigantur, ab inhonesta & impura vitæ consuetudine reuocẽtur ac dissuadeantur, & asperius, si opus sit, deterreantur. Socrates perspectis parentum in liberos igniculis, & explorato consilio & voluntate, patris increpatio, inquit suauitate conditum remedium: plus enim continet vtilitatis, quàm stricti iuris & acerbitatis. Salomon vitæ moderandæ clarus dux & magister in patre non tam benignitatem & indulgentiam requirit, qua filiorum animos in beneuolentia et obsequio retineat, quàm

Officiũ patris.

Socratis sentẽtia.

Salomonis docu mẽtum.

offic

officiosam & diligentem animaduersionem, qua & cultior morum euadat institutio, exercitationeq́ue & Vsu ornatior excrescat. Quod si patri curæ non est, filiorum suorum osor est, atque in eorum perditionem, præter naturam, indigni usconniuet. Prouerbiorum 13.

חוֹשֵׂךְ שִׁבְטוֹ שׂוֹנֵא בְנוֹ
וְאֹהֲבוֹ שִׁחֲרוֹ מוּסָר׃

Parcens, ait, Virgæ suæ odit filiũ suum & qui diligit eum, mane adhibet sibi disciplinam. Prouerbiorum 23.

אַל־תִּמְנַע מִנַּעַר מוּסָר
כִּי־תַכֶּנּוּ בַשֵּׁבֶט לֹא יָמוּת׃

Ne prohibeas à puero disciplinam, inquit, si percusseris eum in Virga non morietur. Scythen igitur suos liberos regni gubernatione dignos facturus et eos meliores arte et doctrina relicturus, in his præstantissimæ & certissimæ spei

duci

duci curat lineamenta, quæ legum penicillo ac descriptione parat. Non ignorabat quanta anxietas & dolor ex filiorum, quorum incunabula deprauata fuerunt & sine lege creuêre, nequitia ac improbitate parentibus inuratur. Quod à Salomone miro & diuino morum artifice suxisse videtur. sic enim Prouerb. 17.

Improbitas filiorum, dolor parētibus.

כַּעַס לְאָבִיו בֵּן כְּסִיל
וּמֶמֶר לְיוֹלַדְתּוֹ׃

Mœror, ait, patri suo filius stultus & amaritudo genitrici suæ. Quæ vitiosa et in moribus deformia vt vitentur ac fugiantur, primam ac teneram ætatem ad ea studia institutaq́ conformat, quæ legibus vincta & monitis obfirmata, ab omni turpitudine & inquinamento cautionem præstant, sine qua luxuria & lasciuia diffluit. Vt arbores cùm iuniores & molliores adolescunt, & si

Similitudo.

generis

generis ſint exquiſitiſsimi; ſi inſitione atq; accurata inoculati[illegible]reant, degenerant & corrumpantur: ſic iuuentutis leuitas ac inconſtantia faciliter aberrat et labitur, niſi legis adhibeatur coërtio & vitæ præceptio conferatur. QVAM PATRES *noſtri filij viri olim de cœlo dederunt. Hac oratione licet non obſcurè conijcere, Scytheni nonnihil ex ſacris oraculis innotuiſſe: videtur enim exprimere antiquos & diuinitus perfuſos vates, qui cœleſtium literarum more atq; vſu filij viri ſolent appellari, & Geneſ. 20. patrum nomine deſignãtur, quod à Dauide, Pſal. 22. vſurpatur.*

Omnes Prophetæ patres & filii viri.

בְּךָ בָּטְחוּ אֲבֹתֵינוּ
בָּטְחוּ וַתְּפַלְּטֵמוֹ׃

Quod Aquila et Theodoſion Græcè fecerunt, Ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἤλπισαν καὶ ἐρρύσω αὐτούς. *In te aiunt*

iunt, sperauerunt Patres nostri, sperauerunt & liberasti eos. & Psalmo 78.

אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ וַנֵּדָעֵם
וַאֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ לָנוּ ׃

Quanta audiuimus & cognouimus ea & patres nostri narrauerunt nobis. Hi omnes prophetæ diuini consilij & voluntatis participes interpretesq́ ac enarratores cælitus acceptas leges et occultas prædictiones promulgarunt & posteritati mandarũt: Vt & Dei immensa potestas constaret, deq́ Christi euẽtu sanctæ vaticinationes illucescerẽt. Ideo a patribus legem datam memorat: in quam consentire et ei credere filios suos valde cupit, cuius ductu nihil audeãt, quod non honestum & laudabile prædicetur.

QVAM *Nunquam obliuiscar. Naturæ legẽ intelligit, cuius semina in omnium mentibus hominum insita nunquam* Lex naturę perpetua.

extinguntur & emoriuntur: ſemper virent naturalis iudicij lumina, ex quibus diſcernendi baſes ac fundamenta percipimus & primos rationis ortus ac notiones haurimus. Quæ à Dauide apertè ſunt demonſtrata Pſal. 4.

נָסָה עָלֵינוּ אוֹר פָּנֶיךָ יְהוָה

Locus Dauidis anceps.

Signatum eſt, inquit, ſuper nos lumen vultus tui Domine. In quibus & ſi Hebraica נָסָה *leua ſignificet, ſeptuaginta, ſignatum poſuerunt,* Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου κύριε. *Paulus Apoſtolus id luculentius explicuit & patefecit, cùm dixit: ſciunt enim gentes quid facere debeant, habent enim legem inſcriptam in cordibus ſuis. Hinc probatur humanis ingenijs innatam vim quandam ratiocinatricem, quæ æternæ beatæq; lucis ſit æmulatrix, quæq; virtutis & vitij diſcrimen teneat & in hoc præſtet ac excellat*

Notio legis ex natura.

cellat. Ob hanc causam Hierocles in libro de nuptijs, dum animalium singulos ordines distributasq́ classes percurrit, hominis cœlestem contemplatus ortum atq́ præstantiam, ex qua promatur rationis puritas & thesaurus, naturam appellat scopum rectè riteq́ propositum ad ea præparanda & conquirenda, quæ animo & corpori sint conuenientia & singulariter vtilia: & sic eam ratione & iudicio præditam induxit, cuius officijs ac facultatibus homo reliquis animantibus superior longè dominetur. Hominis præstantia.

Ἐν παντὶ καιρῷ αἰνεῖτε ἀγαθὸν δαίμονα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ προσευθήσεται πάντα ὅτι μέγας.

VERSIO.

In omni tempore, *ait*, cele-

brate bonum cœli ſpiritum, & adijcientur omnia, quia magnus.

COMMENT.

Si autoris ſenſa, quæ ſuccincta verborum connexione latent, perſcrutemur & attentius examinemus, dubio procul omni comperiemus boni dæmonis appellatione Deum omnipotentem religiosè comprehenſum eſſe. Nam & ſi Timæus eam partē animi, quæ in vniuerſa rerum cogitatione & contemplatione viget ac ſplendeſcit, & quæ teſte Ariſtotele γινώσκει καὶ φρονεῖ, id eſt, cognoſcit & ſapit, dæmonem exiſtimauerit, cui adſtipulatus Iamblichus ſingulis mortalium eſſe attributum conatus eſt demonſtrare, nihilq́ aliud eſſe quam mentem quibuſdam argumentis firmare. Tamen Iulius Pollux.

Deum eſſe bonum Dæmona.

Falſa Timæi opinio.

Error Iamblichi.

lux Homerum secutus δαίμονα sentit deum esse, fultus Platonis præiudicijs in Cratylo, in quo δαίμονα, quasi δαήμονα, καὶ φρόνιμον, subtiliter interpretatur, eumq́ magnum omnium moderatorem ac rectorem pronunciat, qualem profitetur Scythen: vel eo quòd cœli bonum & magnum Dæmonem simpliciter & purè vocauit. Non malè bonũ dixit, innuens in Deo summam esse probitatem, cuius fructum, non indicijs & signis, sed re ipsa quotidie percipiunt omnes: proficiscuntur enim ab eo & rerum omnium ortus & propagationes, & eius amplexu totius naturæ fontes continentur & coërcentur, bonitateq́ conseruantur: ad quem si accedere volumus, boni vt simus procurandum & opere laborandum summo. Hippodami extat in hanc sententiam non vulgaris assentio, Ἐξήρηται δὲ, *inquit,* τὰ μὲν θνατὰ, ἀπὸ τῶν θεῶν

Plato Deũ vocat Dæmona.

Potentia diuina.

Hippodami sententia.

καὶ τὰ ἐπὶ γῆς τῶν οὐρανίων· τὰ δὲ χείρονα ἀπὸ τῶν βελτιόνων. καὶ διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἑπόμενος τοῖς θεοῖς ἀγαθὸς, εὐδαιμονεῖ· ὁ δὲ ἑπόμενος τοῖς θνητοῖς, κακοδαιμονεῖ, *pendent, ait, autẽ mortalia quidem ex dijs, et quæ in terra ſunt ex cœleſtibus, deteriora autẽ ex præſtãtioribus. Eamq́ ob cauſam qui deos ſequitur, bonus cùm ſit, beatus redditur: qui verò mortalia, miſer. Dauid non abſimilem Deo ſcribit nominis attributionem. Pſal. 73.*

אַךְ־טוֹב לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים

quod Græcis eſt, Ὡς ἀγαθὸς ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, *quàm bonus Iſraël Deus. Et Pſal. 147.* Αἰνεῖτε τὸν κύριον ὅτι ἀγαθὸν, ψαλμὸς τοῦ θεῷ ἡμῶν: *Laudate Dominum quoniam bonus eſt: pſalmus Deo noſtro:* הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב *Hebreis. Magnum appellat Dauidis exemplo, qui explorata Dei virtute & potentia, Pſalmo nonageſimoquinto,*

Deus

כִּי אֵל גָּדוֹל יְהוָה וּמֶלֶךְ
גָּדוֹל עַל־כָּל־אֱלֹהִים

Deus magnus, exclamauit, dominus & rex magnus ſuper omnes deos. in quibus Hieronimus in hoc tantum diſſentit, quod καὶ βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, *poſuit, hoc, ſuper omnẽ terram. Singulari confidentia & pia credulitate liberos admonet Scythen, vt Deum colant & amplectantur, à quo non grauatim omnia, quæ neceſſaria ſint & ſalutaria, ſe ſperent impetraturos. Matth. 7. Petite & dabitur vobis: quærite & inuenietis: pulſate & aperietur vobis.*

Ἐν ὑμῖν σοφία.

VERSIO.

Sit in vobis ſapientia.

COMMENT.

Non leuis adminiſtrationis regiæ

Magnũ onus Imperium.

prouincia, nec parui momenti publicum imperium, in cuius mole ac fastigio, sui ipsius, qui regit, vita multis & infinitis periculis exponitur, populoq́ ingens instat perturbatio & ruina, nisi sapientia in consilium & maturam rerum omnium deliberationem aduocetur atq́ admittatur. Apud Zenophontem in Socratis historia, non hi qui regni dominatione & maiestate gloriantur, Reges definiuntur, nec qui comitijs electi, suffragijsq́ creati principatum adipiscuntur, nec qui sorte, aut vi, dolo & deceptione in officium ac dignitatem inuadunt: sed eos qui regere & rectè iubere sciunt. Vt imperatoris est præcipere quod oporteat, subditis congruere atque expedire non inficiamur, vt sponte & libenter pareant. At ad hæc vnde via & ratio suppeditabitur? quis horum scientiam & auscultationem tradet? Elargietur

Qui sunt verè Reges.

Recta imperãdi ratio à sapientia.

profu

profusè & vberrimè sapientiæ officina, quæ Principis animum sic perficit & expolit, vt in eo nec culpæ, nec labis vllæ sit sedes, omnisq́ turpitudinis & indecori species propulsentur, in suaq́ dignitate & toto vitæ genere ex recta morum inchoatione & decenti informatione, nil præterquam honestatis, grauitatis & temperantiæ commendationem, suæq́ professionis mirabilem existimationem, insideat ac inspiciatur. Quo refertur id quod Sthenidæ Locro Pythagorico tribuitur, qui sine sapientiæ adiumento & optimæ scientiæ perceptione neque Regem, nec Principem vllum esse posse constanter affirmauit. Illa imperaturus non difficiliter assequetur, si Biantis ex septem Philosophis secundi, excelsam & viro bene nato sententiam memoria colligat & fideliter recordetur: is celeberrimum et populo charissimum futurum Sthenidas.

Regem Philoſophũ eſſe oportet.

Regem putauit, ſi Philoſophiæ, qua verum & æquum diſcat, actiones perpetuum in vſum adhibeat, nihilq́ audeat, quod in hominum laude non ponatur & bona ſanaq́ opinione comprobetur. Ob id Muſonius cùm domi à Rege Syriæ aliquando conuentus eſſet, & multa diſertè & limatè coràm diſputaſſet, ne tibi perſuadeas, inquit, cuiquam eſſe magis quàm tibi philoſophandum, nec ob aliam cauſam quàm quod Rex ſis.

Muſonius.

Sed tota Sapiẽtia à Deo.

Sed non omnes in veræ Philoſophiæ ſtudium ac nitorem diſcedunt, nec virtutis exactam & abſolutam conſequuntur notionem: ſed ij ſolum qui eam ab immenſa Dei bonitate & clementia rogant & ſanctè præcantur: ille ſolus incredibiles ſapientiæ Theſauros atque ineſtimabiles diuitias in ſe collectas & vberrimè patentes aſſeruat, quas in eos, quos amat & tutatur, liberaliter confert & ſponte pro-

fund

fundit. Psal. 104. Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. *quam magnifica sunt opera tua Domine, omnia in sapientia perfecisti. Salom.* מִשְׁלֵי ים *lib. cap. 2. non aliunde proficisci* σοφίαν *asserit, quam ex Dei locupletissimo sinu,*

כִּי יְהוָה יִתֵּן חָכְמָה
מִפִּיו דַּעַת וּתְבוּנָה.

Quia dominus, inquit, dabit sapientiam & ex ore eius scientia & prudentia. Inde Iacobus diuino spiritu perflatus et legatus ad omnes gentes ac nationes, quas adierat sua prædicatione in religionem Christianam adsciturus, eas ita cõmonuit, cap. 1. si quis vestrum indigeat sapientia postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter. Ad hanc virtutis excellentiam & venustatem quærendam nobis accessum facit viamq́ aperit Dei reuerentia & metus, quo tota Via ad Sapientiam.

&

& vniuersa imperij ratio flectenda est, & ad eius consilium atque arbitrium reuocanda & traducenda.

יִרְאַת יְהוָה רֵאשִׁית דָּעַת

initium sapientiæ, inquit Salomon, timor Domini. Nam vt Hippodamo placuit, ad ingenerandam in animo virtutis speciem ac simulacrum aptissima sunt instrumenta, metus, cupiditas, & pudor legis. minas & supplicia pertimescimus, studio & amore demulcemur & trahimur, in consuetudinem peccare communiter erubescimus, & quidpiam fœdum & illiberale committere nos pudet. Qui audaciores sunt, nihil nõ aggrediũtur: hinc manat quod apud Terentium est vulgatum, omnes, ait, deteriores sumus licentia, nimiaq; libertas in prauitatem cogit. nec à Platone silentio præteritum est, lib. de legibus 5. Ἡδὲ ἄδεια ἀναισχυντίαν ἐγέννησεν,

Virtutis instrumẽta.

Temeritas audaciæ.

Platonis dictum.

Ipsa

Ipſa verò audacia, inquit, parit impudentiam. Quare ex Cherondæ Catanæi legibus facile eſt cognoſcere, quanta peſtis inuehatur à perfrictæ frontis impudentia, vbi autem pudor abeſt, ait, ac inuerecundia viget, contumelia & iniuſtitia ſequuntur, exitioſumq́; afferunt malum. Impudétiam quę ſequntur

Μετὰ πλησίου ἐν εἰρήνῃ ἡ ζωὴ ὑμῶν.

VERSIO.

Cum proximo ſit in pace vita veſtra.

COMMENT.

Γνώμη *rem magnam & fructuoſam includit, ad quam nos omnes & paratos et intentos eſſe valde cuperem vt fidei baſim, in qua noſtræ fœlicitatis ſpes ſita & collocata perſpicitur,*

action

actionum puritate ac synceritate stabiliamus. Et utinam qui in ditionem & rerum potentiam prouecti sunt & populo præsunt, studiosi essent huius præceptionis, atque eam bene consulti imitarentur. Præcipit Scythen liberis cùm in regno fuerint, inter ciues ita emineant & versetur, vt paternum & promptum in eos animum redolere videantur, reiq; publicæ protectores & fautores, eius tranquilitatem & quietem rebus omnibus anteponant, & ea nil præstabilius ducant. Hæc indoles & voluntatis in Principe declaratio summam & potentem vim habet ad conciliandos & deuinciendos priuatorum animos, quos in sui studium & obseruantiam impellit, tantoq; dilectionis vinculo & coniunctione ad se rapit, vt pro eo discrimen vitæ quodcunq; subire non recusent, & omnia eius incolumitati fideiq; & probitati posthabeant

Pacis cō menda-tio.

Prin-ceps a-mās sub-ditorum

habeant longè. Sopater cùm honesta & laudabili morum institutione rerumq́ administrandarũ prudentia & exploratione cognouisset onerosam ac laboriosam imperij curationem, vt eam sua cùm difficultate, tum formidine leuaret, ita consuluit: imperio dignus euadere conaris, ait, non id experiare populi multitudine & Reipublicæ compositione, sed virtutis imprimis nixu atq; animi, in eos qui in tuo sunt iure & potestate, & tibi parent, promptitudine ac de his bene promerendi cupiditate. Hæc signa regiæ suauitatis & beneuolentiæ suo loco & tempore à ciuilibus cognita in animumq́ inducta efficiunt, vt illi suum Principem mirabiliter ament, & in patris loco studiosè colant & amplexentur: cuius sermone & conspectu satis nunquam perfruantur ac satientur. Propterea non admodum fuit Homero, imperatorem Imperator & pater.

simp

simpliciter & nudè à suis vocari, & si augusti & magnifici tituli sit nomen, sed illi patrem adnexuit, quod omnibus, qui regnant, aptè conueniat, quo intelligant iure & ratione se ciuium parentes & alumnos esse, & ciues eorum se liberos sentiant & testentur. Quod & verum est & regum ingenijs quotidie repetendum & diligenter inculcandum, quando potiores in rege partes, non tam sunt, imperandi scientiam callere & potestatem habere, quàm humaniter & clementer in Republica dominari atque pace & concordia fulcire ac sustinere. Architas Pythagoricus libro, quem edidit politißimum de lege & iustitia, depingens optimi regis præcipuos mores, in eo singulariter atque vnicè laudat legis studium, quod officio dignitatem ac decorum addat: in quo præterea sanctitatem ac innocentiam deesse non vult, &

Regem non iam imperandi scientia quam humanitas decet.

In Rege quæ necessaria.

& ab eo diuinæ sanxionis mandata
ecognosci & obseruari, poscit: ex qui-
bus tanquam radijs solaribus quid pro-
bum, quid iniquum sit internoscat, &
nihil sui gratia faciat ac moliatur, sed
mnia eorum, quibus præficitur, com-
modo & vtilitate metiatur. In perfe- Similitudo.
cta corporis humani constructione &
igura vnum esse conspicimus, quod re-
liquis & industria & facultate præ-
stet & longè præferatur, tamen cum
mnibus partibus ac membris societa-
tem & sympathiam init, quæ si dey-
ciatur ac deturbetur, totius concentus
recta compositio dissoluitur & perit.
Sic in Rempublicam, quam Princeps Non est regnum vbi non est Pax.
& Populus pacato rerum statu condi
tioneq́ constituunt, si irruperit discor-
dia & voluntatum pugnantia, de
regno desperetur omnino, totumq́ id
collabatur oportet. Quod Salomon Pro-
uerbiorum cap. 14. supremi numinis

influxu tinctus hoc modo perstrinxit:

בְּרָב־עָם הַדְרַת מֶלֶךְ
וּבְאֶפֶס לְאֹם מְחִתַּת רָזוֹן.

In multitudine populi gloria regis & absq; Populo confusio Principis. Vt igitur prudenter regatur & sanctè tuteq́; retineatur, opus est iustitiæ claritate & subsidio, quod in tanto magistratus pondere flagitatur, sic & à Populo vnice postulatur, atq; ob eam Rex in omnium, oculis fertur & in cultu ac admiratione perhonorificè degit.

In Rege sit Iustitia.

רְצוֹן מְלָכִים שִׂפְתֵי־צֶדֶק
וְדֹבֵר יְשָׁרִים יֶאֱהָב.

Voluntas, ait, regum labia iustitiæ & loquens recta diligetur. Hinc generatur in Repuplica Pax & quies: & ea depulsa, nullum est imperium, quod non diruatur & labefactetur. Qui pacis contemptor est, in ruinam incurrat necesse

Vnde regni dissolutio.

In Pacis contemptiorem.

necesse est, & varias subeat calamitates expedit: qui otium amat atq; eius autorem suspicit & perpetuo meditatur, ad eius incumbit legem, cuius obseruatione sæuiente omni impiorum flatu & ingruente maleuolorum tempestate semper in vadis boni viri consistunt, nec aduersariorum saxa nec cautes expauescunt, sed magno animo & tranquillo perstant. Sic enim occinit Dauid Psalmo centesimodecimooctauo: Pacis studiosum laudat.

שָׁלוֹם רַב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ

quod Aquila vertit: εἰρήνη πολλὴ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν νόμον, pax multa, inquit, diligentibus legem tuam. Ingens promißio & certa fœlicitatis sponsio, si pace in humanis nihil optatius est habendum.

Ἐν ὑμῖν οὐκ βρύξει θυμὸς καὶ ὀργῆς.

VERSIO.

In vobis non ſtridebit ira & indignatio.

COMMENT.

Stoicorum decretis affectus animæ penitus exploſi fuerunt, quibus arbitrabantur neminem, qui ſapientiam polleret, moueri debere, atq; eo errore in homine ἀπάθειαν fingebant & ſomnijs quibuſdam & nocturnis viſis cōmentabantur. Quod dum pertinacius obfirmabant, naturam humanam, quæ animæ diuerſis functionibus continetur, ſtupidam atque hebetem inuerecundè rebantur, cui nō ineſſet plus facultatis ac vis quàm lapidi aut arboris exciſo tronco. Idcirco hæc abſurda naturæq; ingenio aduerſa, & à communi ſenſu prorſus aliena doctè & acutè ſunt à

Stoici refutantur.

Galeno

Galeno in libro de placitis Hippocratis & Platonis, confutata, tũ à Plutarcho lib. de Virtute morali, fortißimis rationibus cõuulsa, atq; apertè reiecta. Sectæ Stoicæ ridicula deliramenta noluit Scythen persequi, nec cogitauit suos liberos naturalibus et innatis animæ pulsionibus omnino spoliare: sed eis cũ nascerentur modum præscribit, ne vltra quàm par esset progressæ & rationis cancellos præteruectæ turpiter et dedecorosè peccarẽt. Nam ex Antiphonis traditione, qui grauiter excandescunt et iracundius æstuant, quod rectum est, cognoscere nõ possunt, nec intueri: vlciscendi cupiditas iudiciũ nõ moratur, lumenq́; rationis tenebris & caligine perfundit & obscurat. Vnde Sophocles expertus quas tẽpestates accerseret bilis & quæ incommoda poßit importare,

Hippocrates & Galenus aduersus stoicos.

Quorsum Scythini admonitio.

Ira aufert iudicium.

Ex ira, inquit, scio cuncta prodire mala.
Ira permultos agere cogit mala.

Sophoclis versus.

Ac tam cæca & truculenta animi fluctuatione ut caueamus nos admonet Dauid, atque si contingat prouocatis & lacessitis in iracundiam rapi & ea conflagrare, seipsos doment et comprimant, ne solutis tanti motus vinculis, in eo delinquant, vnde sint asperas pœnas daturi, Ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε, irascimini, ait, & nolite peccare: & si Hebrais רִגְזוּ וְאַל־תֶּחֱטָאוּ est, timete & nolite peccare. Quare ne illa nobis autor sit & administra flagitij cùm excitata nullum rectè conclusionis ductum operiatur, sed raptim ardeat & rem petulanter adoriatur, ad eam reprimendam & contrahendam admouenda rationis tormenta, quibus facilè in seruitutem redigatur ac vinciatur. Ad quæ Scythen filios erudit, vt quando per ætatis docilitatem & aptitudinem, praeunte disciplina & veræ demonstrationis communicatione

Locus Dauidis ambiguus.

Ira reprimenda.

Iuuentutis docilitas.

tenacius omnia comprehenduntur, in eorum mentem modestiæ ac fortitudinis semen inijciat, quod omni vitæ curriculo sit profuturum. Ex Aristotelis Ethicis, in quibus Platonis vestigia passim insequitur, ætatis commoditate non aspernandam censet, Οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν, *id est, non parum, imò plurimũ interest, vel potius in eo omne momentum consistit, nos ab ipsis protinus incunabulis sic, aut secus assuefieri. Iræ fontes & quia natura nobis inseruit ac ingenerauit, sintq́ scribente Plutarcho* σύμφυτα τὰ πάθη, *ad eam promptiores sumus & procliuiores: cui summa difficultate resistitur, nisi à primis annis ad id instruantur & consuescant, qui bilioso sunt temperamento. Tandem ex Dionisij Halicarnassei consilio presentissimum remedium experiendum*

ætas considerãda.

Iram natura ministrat.

Omnia fugienda quæ irã excitant.

fuerit, qui, vt hi, qui illico indignantur futuram iram cautè & prudenter anteuertant, hortantur. Nec deerit huic malo et aliud medicamentum ab Epicteto philosophicè et suauiter excogitatum: consulit iratis eo tempore, quo incendi cœperint, vt meditentur se humanos esse, & ad mansuetudinem ac lenitatem natos, præsentiantq́ue si errent quàm grauis pro foribus instet et præstoletur pœnitentia, quantumq́ue dedecoris ac ignominiæ perferendum sit, si damnosa periculosaq́ue iræ ductione contra iuris prohibitiones impegerint, quæ neminem excusant.

Aduersus iram Epicteti consiliũ.

Μὴ σκλυρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ καὶ ἀπὸ ὑμὴν πόῤῥω ἡ ἁρπαγή.

VERSIO.

Nolite obdurare corda vestra

ſtra in ſuperbia: & longe à vobis rapacitas.

COMMENT.

Etſi faſtus in priuatis maximè ſit damnandus, in Rege intollerabilis eſt & reprehendendus. ille cùm in rerum ſummam et amplitudinē ſupremumq́ honoris gradum erectus ſit, in eoq́ apud homines quædam ſimilitudo ac repreſentatio compareat & inducatur, vt Sthenidas Locrus Pythagoricus diſſeruit, non poteſt altius aſpirare, nec poteſt quicquam, quo maior atque honoratior euadat: quòd ſi ambitionis temeritate conatur, in arrogantiæ ſuſpicionem veniet. Quibus intumefactus & vt ſibi glorioſius ſeruiat & blandiatur, de ſeq́ vulgi conceptam opinionem alat, victus quotidiani ſumptus maiores facit, numeroſiorem familiam et comitatum ingentibus ſtipendijs & mercede ex

Arrogãtia reprehẽditur.

Faſtum quæ ſequuntur.

populariſ ſanguiniſ ærario conſcribit, rerum magnificentiam ac varietatem captat, in eorumq́ luxu ex Reipublicæ priuatæq́ fortunis voluptuosè delectatur, ad multiplices delitias atq́ apparatus domi conſtruendos immoderatis indictionibus et vectigalium exactionibus plebem eamq́ nudam & miſeram emungit & crudeliter iugulat: nec curat vnde habeat, dum ad ſuæ libidinis ſatietatem omnia porrigantur. Hæc eſt pernities, quæ ab inani ſuperbia generatur: hæc eſt elatior mentis conceptio atq́ falſa perſuaſio, quæ ſtultos inſolenter inflat, eaq́ vanitate ac tumore ſurſum extollit, quo vtres ſpiritu & vento diſtenduntur. In hoc vitio contaminatos ſtomachatur Sophocles in Aiace, quos Dijs ingratiſsimos ſcribit, & ab his tantum ſceleris non impunè laturos vociferatur.

Superbia vanitas.

Magna, inquit, etenim & inutilia corpora

Labefactari grauib⁹ à Numine calamitatibus
Vates dicebat, vt si quis humana conditione
Natus, deinde non secundum hominem sapiat.

Sophoclis versus in superbiam.

Hanc hominis excelsam imbecillitatem atq; impotentiam (Herodoto etiam nil aliud est quàm calamitas) arguens Salomon, eius proprium esse reminiscitur, vt quantò seipsum vehementius iactat & Thrasonis more pluris venditat, eò Veritatis contraria notione magis deprimatur, totaq; simulatio & fucus detegatur : cùm verò qui nihil de se immodestè sibi persuadet atq; opinatur, sed potius infimè aut mediocriter sentiat, apud Deum in gratia non vulgari esse, & illi chariorem & coniunctiorem futurum.

Propriũ superbię

Humilitas Deo grata.

גַּאֲוַת אָדָם תַּשְׁפִּילֶנּוּ
וּשְׁפַל־רוּחַ יִתְמֹךְ כָּבוֹד

Superbia, inquit, hominis facit eum humilem, et humilem spiritu suscipit gloria.

ria. Rationem addidit Herodotus, quare supercilium ægrè feratur, quo non solum omnes nihili pendantur, sed & Dei celsitudini ac dignitati detrahatur: quia ille, inquit, solus est maximus & admirabilis & præter se ipsum sapere alium altius nō sinit. Potißima est hæc causa, qua Dauid impulsus Psalmo.147. De Deo sic loquitur:

Arrogātia cur intollerabilis.

Soli Deo conuenit gloria.

מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהוָה
מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי־אָרֶץ׃

Quod Hieronimus transtulit, Αναλαμβανων πραεῖς ὁ κύριος, ταπεινῶν δὲ ἁμαρτωλοὺς ἕως γῆς. *Suscipiens, ait, mansuetos Dominus: humilians autem peccatores vsq; ad terram. Temperati hominis est & bene & Christianè instituti, Phauorini consilium non recusare, quo ne plus pari se æstimet, nec etiam faciat vilius.*

Arrogātiæ deiectio.

Phauorini contra fastū consiliū.

A VOBIS *longè rapacitas Innuit*

fugiend

fugiendam esse alieni cupiditatem, quæ nullum non malum affert, & probabiliter suadet, nihilq; tam firmum ac stabile, quod illa non infringat & euertat: nihil tam purum, quod non polluat & fœdet: nil in rerum natura, quò si violenter irrumpat, nō in totum obsideatur ac expugnetur. Hinc bellorum ciuilium horror & calamitas Reiq; publicæ interitus ac ruina: hinc inter Principes inuidiæ, quæ sanguinolentis odijs incensæ non nisi cædibus & deuastationibus potest extingui, in quibus mors præstantior & optatior, ipsa, cum tanto mærore ac tristitia, vitæ propagatione ac diuturnitate. Neque enim corporis vniuersi optima constitutio diu florere vigereq; potest, in qua cor nimia alimenti suxione atq; attractione, reliquas tam vicinas quàm ab eo longius distantes partes exhauriat & sanguine, quo egent, auidius exinaniat.

Rapacitas omnia mala suadet

Ex rapacitate calamitates.

Similitudo.

niat. Non dispar est Tyrannis, ut Aristoteles politicæ doctrinæ, lib. 4. cap. x. narrat, à qua omnia vi et iniuria quæruntur & subiguntur: illa in similes ac meliores imperij austeritatem sine prouocatione tenet, atq; id in priuatam non in eorum quibus præest utilitatem refert. Quo fit Herodoti & Siculi iudicio, ut qui duro Tyrannorum imperio subsunt, nec otium habeant & extrema rerũ inopia ac egestate laborent & immaniter opprimantur. Exempla veterum nobis frequentissima constant & notissima subijciuntur, atq; illud in primis de Dyonisio non silendum, qui perpetuis quinque annis omnes Syracusorum opes tributis ac pensionibus corrasit, sibiq; furtim & raptò contraxit. Talia naturæ monstra ac portenta terrarum finibus eijci ac exterminari deberent, qui non satis iustis & grauibus supplicijs affici possunt. Nec abs

Tyrannus oĩa sui gratia.

Miseri qui sub Tyrãno.

Dyonisii exemplum.

Tyranni expellendi.

re

re meticulosam agunt vitam & perpetuò reformidant, quia Aeliano teste, quemadmodum sus si ab aliquo feriatur illico & contentiosè clamat, idque mortis terrore & metu quod sciat iuris condimentis & ad acuendum excitandumque palatum se solitum vsurpari. Ab eo nil discrepant Tyranni, qui quoquo versus eant & vbicunque sint, veluti sorices expauescunt & periculum vitæ circunstare suspicantur: norunt se, vt sues, sic suam vitam omnibus debere. Quod priscis animalium momentis expertum est & variè comprobatum. Ouidius Acræum Lydiæ Regem cùm nouis recenterque excogitatis exactionibus populum torquere ac excruciare vellet, factiosa ciuium coniuratione, pedibus sursum inuersis & capite in Pactolum demisso suspensum fuisse tradidit. Meminit Strabo Polycratem Samiorum Tyrãnum, qui totum

Tyrannorũ vita meticulosa.

Similitudo ex Aeliano.

Acrei mors.

Polycratis exitus ignominiosus.

vitæ

vitæ cursum fœlicißimè & libidinosè iam confecerat, tandem ab Oræte persa captum et in furcam erectum, in quibus memor Solonis & ex eius præiudicijs, nil ex omni parte beatum esse pronunciauit. Præclara sententia cunctis ferme percepta, & à nemine his seculis obseruata.

Ἕκαστος ὑμῶν φυλάξει φρόνησιν καὶ ἐπιμέλειαν.

VERSIO.

Vterque veſtrûm cuſtodiat prudentiam & diligentiam.

COMMENT.

Quid sapientia. *Multò ante Scythen liberos ad sapientiæ studium incitauit, quæ Aristotelis opinione, lib. ad Nicomachũ sexto, definitur scientia ac intelligẽtia eorum omnium,*

omnium, quæ maximo sunt in honore & pretio. A qua cùm distet prudentiæ vis atque officium, eam non ineptè in præceptorum suorum ordinem redegit, quam suis & proprijs attributis philosophi descripturi vocant animi affectionem vera cum ratione cõiunctam, quæ ad ea gerenda, quæ vitæ ducendæ conducant, viribus polleat. Illa in duas species secta ac diuisa fuit: vna ἐυβουλία *nominatur, & explicatur hoc modo,* ἐπιστήμη τοῦ σκοπεῖσθαι ποῖα καὶ πῶς πράττοντες πράξομεν συμφερόντως, *hoc est, scientia considerandi, quæ & quomodo agẽtes vtiliter agamus. Altera* σύνεσιν *vocamus, quæ ab Aristotele in hanc rationem effertur, moralium sexto,* ἐυπαρακόνθησις λογισμοῦ ἤτι δόξης, εἰς τὸ καλῶ τὰ ὑπ' ἄλλου ὑποτεθέντα ἐκλαμβάνειν τε καὶ κρίνειν, *rationis, ait, seu opinionis consectatio facilis ad bene, quæ ab alio sunt subiecta,*

Sapiẽtia differt à pruden-tia.

Quid pruden-tia.

Duplex pruden-tia.

excipienda ac dijudicanda. Quæ partitio ab Hesiodo profluxit, cuius membra ad vitæ commoditatem plurimum spectant & vtriusq; tantam vtilitatem Iamblichus arbitratur, vt in his omnium virtutum arcem ac domicilium constituerit, quo illæ confluant, tanquam idonea & exquisita ad summi boni consecutionem accõmodata, si earum textus ac progreßio pro modo et occasione circunspiciatur ac collustretur. Mille oculos habet prudentia, quibus ætatis decursum reminiscitur, & eam cum his, quæ adsunt, tanta ex eorum coniunctione & coitione quam sequitur matura deliberatio mentisq; occulta diuinatio, futura præuideat, & ea olfactu ac præsentione procul cernat. His de causis Plato prudentiam oculatum scribam appellat, qui in mentis intimo recessu collocatus temporum ferè omnium spatia distinguat & eorum momenta in

Prudẽtia virtutum domus.

Prudentiæ facultas.

Prudentia scriba oculata.

comm

commentarium conferat, de quibus instaurata memoria, prudenter quæ ventura sunt spectet, & moretur. Prudentia non parui ponderis est in regni administratione, cuius circumspectione, Respublica bene constituitur, & rectius gubernatur, diu & faciliter permanet, perturbationisq́; expers quiescit. Propterea hi qui regni prouinciam suscipiunt necessario mouentur, vt prudentiam & eius partes colant & in his cautè versentur.

Imperiũ eget prudentia.

ET DILIGENTIAM. *Curationem & vigilantiam non prætermisit: partim, vt doceat vitandam ignauiã ac segnitiem, qua res cùm domesticæ, tum publicæ miserè concidunt & dissoluuntur: partim, vt ab insidijs, quæ improborum odio & malitia tenduntur, caueatur, & periculis, quæ maleuolorum inuidia atq; audacia creantur, quæq́; temeritas infert, celeriter &*

Regis vigilantia

longè ante occurratur. Tertio legum Arguit à minori. *Plato turpißimum & vituperandum summè duxit alicui priuatorum, qui tota nocte obdormiscat, & vltimus ad* Priuati officiũ. *solis pomeridianos tractus excitetur atq; exurgat, cùm in familia primus expergisci debeat, quo eius negotia iubendo singulis distribuat ac digerat, & quod communi vtilitati prosit, seuerè* Torpor in Rege damnandus. *mandet. Quantò detestabilius in principe videri potest, cuius humeris tota Reipudlicæ moles & sollicitudo ponatur ac insideat, quiq; numerosæ multitudinis, cuius ductu nil difficilius, summam habeat & omnium, qui in sua sunt potectate salutem ac perditionem contineat.* Homeri de Rege versus. *Homerus regis curam expressurus, qua populo rectè & sapienter prospiciat Iliados, lib.2.*

Non oportet, ait, noctem integram dormire consiliarium virum
Cui comißi populi & tantæ res curæ sint.

Vt

Vt Medicus qui scientia & eruditione præstat, si ægro quæ ad eius integram valetudinem desiderantur & maximè conferant, non expediat et diligenter adhibeat, atq; suis formulis non medeatur, morbo grauiore facto & deteriore, mors ægro sit obeunda: Sic princeps virtutis & sapientiæ nomine & arte quantumuis enitescat & omni doctrinæ laude cumuletur, populo nihil est profuturus, eumq; varijs modis afflictum confodiet, si reipsa & actione quotidianoq; vsu in propugnatione & conseruatione Reipublicæ non suæ virtutis vires experiatur & suæ bonitatis sollicitudinisq; robur periclitetur. Aristoteles omnium viritutum finem statuit actionem, easq; non nisi crebritate & frequentia generari consuetudineq; comparari. Thucidides longam & diuturnam in actionibus exercitationem pluris esse vtilitatis scribit quàm

Similitudo.

Scientia sine actione damnosa.

Virtutis finis actio.

Plus valet exercitatio quã monitio.

pulcræ & instructæ vocis de virtutis disciplina pronunciationem & admonitionem. Id ille perite & acute: verba enim in aurem illapsa & suauiter infusa mox preterlabuntur & euanescunt, actionum quæ virtutem magistram sequantur, præstat laus & gloria.

Ὑμῖν ἀνεξικακία γὰρ ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρα, ἄλλοτε μήτηρ.

VERSIO.

Vobis patientia, nam dies ipsa aliquando mater, nonnunquam nouerca.

COMMENT.

Mortaliũ imbecilitas & leuitas.

Indicat humanæ vitæ conditionem lubricam & incertam, cuius imaginem liberorum oculis proponit, vt discant

scant varios & mutuos rerum casus æquo animo ferre, nec stollidè putent vnam & perpetuam Dei faciem constare, sed infinita rerum mutatione & vicißitudine pro eius voluntate & arbitrio, multiplicem ac diuersam prodire, et hinc plus timoris periculiq́ nobis impendere, vnde maior spes & alacritas ostentatur. Apud Democritum Aesopus apologo non parum eleganti & accommodato, quærenti quid Dij facerent, respondit: nũc ædificare, nunc demoliri ac destruere. Quàm vaga & inconstans sit humani spectaculi, in quo personati ad tempus immoramur, statio, testatur Euripides huius vitæ expertus fluctus et vortices, passusq́ maris tam tempestuosi vim ac sæuitiam sic ludit:

Omniũ rerum vicissitudo à Deo.

Democriti apologus.

Humanæ vitæ instabilitas ex Euripide.

Nam qui lapsus fuerit
Rursum erigitur, & qui prius
Fortunatè viuebat, cadit.

Itaq; nullus hominum per omnia felix est.
Nihil inter humanas res sibi simile cōstāsq; est.

Dyonisius Iunior. *Reuiuiscat Dyonisius Iunior, qui Tyrannus in summa rerum potestate constitutus, postremò. Ciceronis & Ouidij lectione, Syracusis contumeliosè pulsus, Corinthi miserabiliter exulauit, & pueris erudiendis vacauit, atq; hinc sibi victum tenuiter suffecit. De Ponto.*

Ille Syracusia modò formidatus in vrbe
Vix humili duram reppulit arte famem.

Fortunæ mutatio. *Mithridates Rex Ponti cùm post Romanas varijs cladibus superatos & totam Asiam subactam, à Lucullo & Pompeio victus sibi mortem ignominiosè consciuit. An ignoramus in Procopio Belli Romanæ expeditionis ductorem aduersa fortunæ indignatione, post multas & honorificè partas victorias, tandem in eam rerum inopiam cōtractum fuisse, vt ab ijs qui coram præterirent aliquid rogare cogeretur. Molesta sunt*

omnib

omnibus et dura quæ à Deo in nos vibrantur spicula, quæq; præter spem ac delitias immittuntur, sed multo asperiora & acerbiora nonnullis, qui molles & effœminati in rebus aduersis nil fortiter ferunt, sed animum abijciunt ac despondent. Vnde hæc oriantur & deriuentur non vident: si à Deo manare nostrorum scelerum vltore crederent, omnia benignius & mitius paterentur, omniq; pœna nostra delicta cognoscerent esse maiora, nec in Deum tanquam in iniquum & nimis seuerum expostularent & temerè vociferarentur, qui cruciatus nostris meritis æquales à nobis expetere non vult: de nobis actum esset, qui pleni impuritatis eluuie & peccatis inuoluti nil præter æternum suppicium promeruimus. Dauid & potentissimum et Deo amicissimum audiamus post compressam Vriæ vxorem, nosse quæ peccati prin-

Cognitio eorum quæ à Deo mittuntur, facit ea leuiora.

A Deo nostri punitio.

cipia hæreditaria et incunabula à matre traxerat,

הֵן־בְּעָוֹן חוֹלָלְתִּי
וּבְחֵטְא יֶחֱמַתְנִי אִמִּי.

Hominis naturæ corrupta.

Quod Aquila & Theodosion, καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου, Ecce enim, inquit, in iniquitatibus conceptus sus & in peccatis concepit me mater mea. Qui morbus in omnem posteritatem suas radices egit atq; in genus humanum tam fusè & latè serpsit, vt in eadem causa rei delati & conuicti cogamur in diuinæ clementiæ & comiserationis implorationem cum Dauide nos effundere & ad vnius Dei opem atquè auxilium confugere.

Ἐν

Ἐν διάνοιαν ὑμῶν ἀφαγμένον,
Γνῶθι σαυτόν.

VERSIO.

In mentem veſtram aduenerit, Noſce teipſum.

COMMENT.

Præclara & valde vtili paræmia, quam ex Platonis Charmide ſumptam exiſtimo, præceptorū omnium ſummam collegit & contraxit. Cum diſtributim & particulatim morum normas præſcripſiſſet, vt eas omnes conciſa ſententia & generatim comprehenderet & accumularet, ſuos liberos ad ſuiipſorum cognitionem atq; explorationem inſtruit ac informat, quibus exibet inſignem ad id rationē, quæq; ad vitam honeſtè traducendam, valde conducat. Ea apud Zenophōtem in Socratis hiſtoria Euthidemus eſt vſus, qui à Socrate ita roga- Summa omnium Sentētia ex Zenophonte.

quod

tur. Tunc Socrates dic mihi ô Euthideme, fuisti ne vnquam apud Delphos? Et bis, inquit, me Hercule. Considerasti itaq;, ait, in templo scriptam illam diuinam sententiá, cognosce te ipsum. Quorsum hæc omnia? vt discant in regnum & gubernationem venturi, nil magis eis congruere, nihilq; illustrius & nominis immortalitate dignius, quàm in hominum multitudine & rerum potentia, quales nam ipsi sint considerare et se ipsos postpositis sui absentationibus, examinare, vt si sui adulatione atq; admiratione ducantur intemperantius, perspecta humanæ corruptionis obcœnitate et totius naturæ imbecillitate ac impotentia facilius et leuius aliorum errores et infirmitates ferant. Aristotelem memini aliquando hominis descriptionem mirificè et interroganter attulisse, qua demonstraret omnia maxima et excellentissima, quibus ille superbire

Princi-pis laus cogno-scere se ipsum.

Nota nostra infirmitate aliorũ errores facilius tolleramus.

Homi-nis descriptio. Ironia.

perbire et altius expergiſci conſueuit, quid'nam eſt homo? ait, imbecillitatis exemplum, temporis præda ac ſpolium, fortunæ luſus, inconſtãtiæ ſimulacrum, lanx inuidiæ, quod supereſt præfectò nil aliud quam bilis et pituita. Nõ diſcrepat in hac re Sotadis opinio, quæ in eum ſenſum conſpirat: quid obſecro, ait, ſumus tandẽ, aut ex qua materia nati? coniecturã apertè ipſe fac, et vitã tuam conſidera, vnde natus, quis nam ſis, et quis demum futurus. Quæ planè humanam conditionẽ non modo plenam mœſtitiæ ac doloris languore, ſed et in occaſum et interitum ſimul ac lucem intueri cœpit, ferri et protrudi luculenter oſtendunt. Id ſanctius et breuius Dauid, Pſal. 22. in ſua ipſius perſona, à qua Chriſtiani vtinam exemplum ſumerent et in eo ſeipſos contemplarentur.

Confirmatur à Sotade.

Vita noſtra plena doloris.

Ex Dauide confirmatio.

וְאָנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא־אִישׁ
חֶרְפַּת אָדָם

quod

Quod septuaginta, Ἐγὼ δέ εἰμι σκώληξ καὶ οὐκ ἄνθρωπος. Ego autem, inquit, vermis et non homo. Huic Sophocles in Aiace, decenti comparatione subscripsit, & hominem vehementius extenuat nihiloq; omnino facit dicens. Ἄνθρωπός ἐστι πνεῦμα καὶ σκιὰ μόνον, nil aliud quàm umbra atque flatus est homo.

Ex Sophocle cõprobatio.

F I N I S.

AD PETRVM FAZENDERIVM MEDICVM.

Tempora Pæonias celebrant antiqua medelas,
Atq; Machaonij dogmata clara viri.
Quid non nostra tuis hæc debeat artibus ætas,
Doctrinæ cùm sint publica signa tuæ?
Condeceant quamuis te præmia regia Petre,
Contentus patrij viuis amore soli.
Vnde tibi fluxêre ortus atq; incunabula vitæ,
Hîc vis Petre tuos emeruisse dies.
Chara tibi patria est, studio cui prospicis omni,
Omnia lucra cui posthabuisse velis.

Cl. Joh. M[illegible]

Esopi Tol[illegible]

De libello Aesopi [illegible] p. 4.5.7./ [illegible]
[illegible] p. 10./ 120. annis vixisse [illegible]./ [illegible]
ib.d./ [illegible] p. 11./ de [illegible]
[illegible] aliquid [illegible] p. 20./ [illegible]
[illegible] p. 24./ qui [illegible] ib.d./ Rex [illegible]
p. 25./ [illegible] p. 26./ [illegible]
[illegible] p. 30./ [illegible] 31. 32./ [illegible]
[illegible] p. 32./ [illegible] Rex quam [illegible]
[illegible] p. 33./ [illegible] 35./
[illegible] p. 36./ [illegible]
[illegible] p. 38./ consilium [illegible]
[illegible] p. 41./ [illegible]
[illegible] p. 42./ [illegible]
[illegible] p. 45./ tyrannus [illegible] p. 45./
Tyranni [illegible] p. 46./ tyrannus sibi [illegible] qui
[illegible] p. 47./ [illegible]
[illegible] p. 47.48./ quid prudentia. p. 49./ [illegible]
[illegible] p. 50./ [illegible] p. 52./
[illegible] actio. p. 53./ Esopi apologus. p. 55./
Belli/ [illegible] p. 56./ Homo [illegible]
[illegible] ad [illegible] p. 58./ [illegible] qui
[illegible] p. 60./ [illegible]
[illegible] p. 61./

[illegible] jul. 1656./